

SMERNICE

ZA ZAŠČITO PRAVIC OTROK, ŽRTEV TRGOVANJA V JUGOVZHODNI EVROPI

Maj 2003

United Nation Children's Fund

SMERNICAM NA POT

Konvencija o otrokovih pravicah je tisti temeljni mednarodni akt, ki opredeljuje ne le otrokove pravice, temveč tudi odgovornost države za njihovo udejanjanje, preprečevanje kršitev in ukrepe ob njihovi kršitvi. Konvencija terja zaščito otrok pred zlorabo in slabim ravnanjem. Pri tem je glavno vodilo interes in največja korist otrok.

Udejanjanje in varstvo pravic ni le enkratno dejanje, je proces, v katerem morajo biti aktivni številni udeleženci, država in njene strokovne službe, civilna družba, še zlasti nevladne organizacije, in je tudi odgovornost slehernega državljana.

Kršitve pravic in stiske otrok so mnogotere, vendar so najhujše tiste, ko je otrok iztrgan iz svojega naravnega okolja in so z njim pretrgane emocionalne in socialne vezi, ko otrok postane predmet igre in kupčije odraslih, žrtev brezvestnih odraslih. Dejstvo je, da je s tem otrokom ukradeno otroštvo, poteptana njihova pravica »biti otrok«. To se dogaja vsakdan v svetu, tudi v Evropi.

UNICEF je ena najpomembnejših mednarodnih organizacij v skrbi za otrokovo preživetje, rast in razvoj, je zagovornik pravic otrok, je aktiven v boju proti zlorabi otrok in njihovem izkoriščanju. S svojim delovanjem se odziva tudi na trgovanje z otroki. »**Smernice za zaščito pravic otrok, žrtev trgovanja v jugovzhodni Evropi**«, ki jih je pripravil UNICEF, so izraz znanja in prakse, da specifičnost položaja otrok žrtev terja specifične ukrepe, udeleženci v postopku njihove zaščite pa potrebujejo za usklajeno delovanje pravila ravnanja in specifična znanja.

Za dosledno zavarovanje otrokovih pravic na tem področju sta nujni pravna osnova in enotna doktrina, vendar tudi ustrezna strokovna usposobljenost in osebna zavzetost vseh, ki pridejo v stik z otroki, žrtvami trgovanja. Vsi potrebujejo poleg svoje poklicne izobrazbe še dodatna znanja. Zato so Smernice s prilogami dragocen pripomoček in svojevrsten priročnik. Odgovorne akterje ne le seznanijo s pravnimi osnovami njihovega delovanja, predstavljajo istočasno tudi doktrino in zbirko konkretnih postopkov in ukrepov v korist otrok. Vpogled v vsebino dokumentov, ki so podlaga za smernice, omogoča razviti najboljšo prakso. Smernice so tudi poziv k usklajenemu delovanju državnih organov in nevladnih organizacij v korist otrok, žrtev trgovanja, skladno s Konvencijo otrokovih pravicah.

Ministrstvu za notranje zadeve gre zahvala, ker je prepoznalo pomen tega dokumenta za prakso v Sloveniji, tudi za delovanje medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi, saj je omogočilo prevod in tisk Smernic v slovenščini.

V UNICEF-u Slovenija smo prepričani, da bodo Smernice in usposabljanje strokovnjakov za zaščito otrok, žrtev trgovanja v jugovzhodni Evropi prispevale k še boljši praksi v dobro otrok. Tudi mi smo vedno pripravljene skladno z našim poslanstvom prispevati svoj delež k dobri praksi.

Zora Tomič, prof. soc.
UNICEF Slovenija
Predsednica

Ljubljana, oktober 2004

VSEBINSKO KAZALO

1	DEFINICIJA	5
2	SPLOŠNA NAČELA	5
2.1	Pravice otroka	5
2.2	Najboljši interes otroka	5
2.3	Pravica do nediskriminacije	5
2.4	Spoštovanje otrokovega mnenja	6
2.5	Pravica do informacije	6
2.6	Pravica do zaupnosti	6
2.7	Pravica biti zaščiten	6
3	SMERNICE ZA SPECIFIČNE UKREPE	6
3.1	Identifikacija	6
3.1.1	Proaktivni ukrepi za identifikacijo	6
3.1.2	Domneva starosti	7
3.2	Imenovanje skrbnika	7
3.2.1	Postopek imenovanja	7
3.2.2	Odgovornost skrbnika	7
3.3	Zasliševanje, razgovori in začetni ukrepi	8
3.3.1	Evidentiranje	8
3.3.2	Začetno zaslišanje	8
3.3.3	Začetni ukrepi	9
3.3.4	Razgovori z otroki žrtvami o njihovih izkušnjah	9
3.3.5	Določanje starosti	10
3.4	Napotitev in koordinacija/sodelovanje	10
3.4.1	Napotitev na ustrezne službe	10
3.4.2	Sodelovanje med organi	10
3.5	Začasno varstvo in zaščita	11
3.5.1	Vartstvo in zaščita	11
3.5.2	Nastanitev na varnem kraju	11
3.6	Ureditev statusa	11
3.7	Ocena posameznega primera in trajna rešitev	12
3.8	Izvedba trajne rešitve	13
3.8.1	Lokalno vključevanje	13
3.8.2	Vrnitev v izvorno državo	13
3.8.3	Vključevanje v izvorni državi – sprejem in ponovna vključitev	13
3.8.4	Preselitev in vključevanje v tretji državi	14
3.9	Dostop do sodišča	14
3.9.1	Kazenski postopek	14
3.9.2	Civilni postopek	15
3.10	Varnost in zaščita žrtev/prič	15
3.11	Usposabljanje	16
4	IZVAJANJE NA NACIONALNI RAVNI	17
5	PRILOGA	18
5.1	Pravna podlaga	18
	▪ P R O T O K O L ZA PREPREČEVANJE, ZATIRANJE IN KAZNOVANJE TRGOVINE Z LJUDMI, ZLASTI ŽENSKAMI IN OTROKI, KI DOPOLNJUJE KONVENCIJO ZDRUŽENIH NARODOV PROTI MEDNARODNEMU ORGANIZIRANEMU KRIMINALU (Palermski protokol o	

	trgovanju) 18	
5.1.1	Konvencija o otrokovih pravicah _____	18
5.1.2	Opcijski protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah o prodaji otrok, otroški prostituciji in pornografiji ²²	
5.1.3	Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (CEDAW) _____	23
5.1.4	Konvencija št. 28 Haaške konference/Konvencija o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok _____	24
5.1.5	Konvencija Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu (Palermška konvencija) _____	24
5.1.6	Priloga II – PRO T O K O L ZA PREPREČEVANJE, ZATIRANJE IN KAZNOVANJE TRGOVINE Z LJUDMI, ZLASTI ŽENSKAMI IN OTROKI, KI DOPOLNJUJE KONVENCIJO ZDRUŽENIH NARODOV PROTI MEDNARODNEMU ORGANIZIRANEMU KRIMINALU (Palermški protokol o trgovanju) _____	26
5.1.7	Konvencija Mednarodne organizacije dela (za delo) št. 182 o prepovedi najhujših oblik dela otrok in takojšnjem ukrepanju za njihovo odpravo _____	27
5.2	Drugi izbrani dokumenti o človekovih pravicah iu smernicah _____	29
5.3	Status ratifikacije konvencij _____	30

Te smernice določajo standarde za dobro prakso v zvezi z zaščito in pomočjo otrokom, ki so žrtve trgovanja, od začetne identifikacije do končne integracije in okrevanja otroka. Razvili smo jih na podlagi pomembnih mednarodnih in regijskih instrumentov, predstavljajo pa jasen dokument o politiki in praksi, ki je potrebna za izvajanje in zaščito pravic otrok, žrtev trgovanja. Njihov namen je usmeriti vladne in državne akterje, mednarodne organizacije in nevladne organizacije (NVO) pri razvijanju postopkov za posebne zaščitne ukrepe za otroke, ki so žrtve trgovanja.

1 DEFINICIJA

- Trgovina z otroki so dejanja novačenja, prevoza, premestitve, dajanja zatočišča ali sprejemanja otroka za namen izkoriščanja bodisi v državi ali izven nje.
- Soglasje otroka o nameravanem izkoriščanju ni pomembno, tudi če ni bilo uporabljeno nobeno od naslednjih sredstev: "sila, prisila, ugrabitev, prevara, zloraba pooblastil ali dejanja, storjena v času, ko je oseba ranljiva ali pod nadzorom druge osebe."
- Otrok, žrtev trgovanja ("otrok žrtev") je vsaka oseba, ki je mlajša od 18 let.

2 SPLOŠNA NAČELA

Sledeča načela so temelji Smernic za dobre prakse in jih je treba upoštevati na vseh ravneh oskrbe in zaščite otrok, žrtev trgovanja, v namembnih, tranzitnih in izvornih državah.

2.1 Pravice otroka

- Vsa dejanja v zvezi z otroki žrtvami naj usmerjajo in vodijo načela zaščite in spoštovanja človekovih pravic, kot so opredeljena v Konvenciji Združenih narodov o otrokovih pravicah (1989).
- Otroci žrtve so, kot otroci in kot žrtve, v skladu s svojimi posebnimi pravicami in potrebami upravičeni do posebnih zaščitnih ukrepov.
- Vpletenost otroka žrtve v kriminalne dejavnosti ne sme ogroziti njihovega statusa otroka in žrtve hkrati in njegovih pravic do posebne zaščite.

2.2 Najboljši interes otroka

- Pri vseh dejanjih v zvezi z otroki žrtvami, bodisi da jih vodijo javne ali zasebne socialne institucije, policija, sodišča, upravni ali zakonodajni organi, naj bodo otrokove koristi glavno vodilo.

2.3 Pravica do nediskriminacije

- Vsi otroci žrtve, nedržavljeni in državljani ali prebivalci, so upravičeni do enake zaščite in pravic. Na prvem mestu jih je treba obravnavati kot otroke. Kakršni koli pomisleki glede njihovega statusa, državljanstva, rase, spola, jezika, veroizpovedi, narodnostnega ali socialnega izvora nimajo vpliva na njihove pravice do zaščite.

2.4 Spoštovanje otrokovega mnenja

- Otrok žrtev, ki je sposoben oblikovati svoje mnenje, ima pravico, da ga svobodno izrazi glede vseh zadev v zvezi z njim, npr. pri odločanju o njegovi morebitni vrnitvi k družini ali v izvorno državo.
- Otrokovo mnenje ima ustrezno težo v skladu z njegovo starostjo, zrelostjo in otrokovo koristjo.

2.5 Pravica do informacije

- Otrokom žrtvam je treba omogočiti dostop do informacij o npr. njihovem stanju, njihovih pravicah, dostopnih storitvah in postopkih o ponovni združitvi družine in/ali vrnitvi v domovino.
- Informacije se zagotovijo v jeziku, ki ga otrok žrtev razume. Kadar se z otroki žrtvami opravljajo razgovori ali ti želijo koristiti navedene možnosti, se zagotovi ustrezen tolmač.

2.6 Pravica do zaupnosti

- Informacije o otroku žrtvi, ki bi otroka ali člane njegove družine lahko ogrozila, se ne sme razkriti.
- Treba je izpeljati vse ustrezne ukrepe za zaščito zasebnosti in identitete otrok žrtev. Ime, naslov ali druge informacije, ki bi lahko vodile do identifikacije otroka žrtve ali članov njegove družine, se ne smejo razkriti javnosti ali medijem.
- Preden se razkrije občutljiva informacija je treba dobiti dovoljenje otroka žrtve na njegovi starosti primeren način.

2.7 Pravica biti zaščiten

- Država je dolžna zaščititi otroke žrtve, jim zagotoviti varnost in jim pomagati.
- Vse odločitve glede otrok žrtev je treba sprejeti čimprej.

3 SMERNICE ZA SPECIFIČNE UKREPE

3.1 Identifikacija

3.1.1 Proaktivni ukrepi za identifikacijo

- Države sprejmejo vse potrebne ukrepe za oblikovanje učinkovitih postopkov za hitro identifikacijo otrok žrtev.
- Treba si je prizadevati, da je izmenjava informacij med agencijami in posamezniki koordinirana (vključujoč varnostne organe, zdravstvene, šolske in socialne ustanove in nevladne organizacije), da se zagotovi, da se otrokom žrtvam čim prej nudi pomoč in da se jih identificira.

- Organi, pristojni za priseljevanje, mejni organi in organi pregona opravijo postopke za identifikacijo otrok žrtev v vstopnih lukah in drugih lokacijah.
- Socialna služba, zdravstveni in izobraževalni organi naj stopijo v stik z ustreznimi organi pregona, če gre za vedenje ali sum, da je otrok izkoriščen ali se z njim trguje ali da je ogrožen zaradi izkoriščanja in trgovanja.
- NVO/ organizacije civilne družbe naj vzpostavijo stik z ustreznimi organi pregona in/ali socialnimi službami, če gre za vedenje ali sum, da je otrok izkoriščen ali se z njim trguje ali da je ogrožen zaradi izkoriščanja in trgovanja.

3.1.2 Domneva starosti

- Če starost žrtve ni zanesljiva in obstajajo razlogi za domnevo, da je žrtev otrok, se domneva, da je žrtev otrok.
- Do potrditve žrtvine starosti se žrtev obravnava kot otrok in zanjo upoštevajo vsi posebni zaščitni ukrepi, ki so določeni v teh smernicah.

3.2 Imenovanje skrbnika

3.2.1 Postopek imenovanja

- Takoj ko je otrok žrtev identificiran, se imenuje skrbnik, ki spremlja otroka skozi celoten postopek, dokler se ne najde in izvede trajna rešitev v otrokovo korist. V največji možni meri naj otroka žrtev spremlja ista oseba v celotnem postopku.
- Socialne službe ali drugi ustrezni organi ustanovijo skrbniško službo, ki se izvaja neposredno preko ali z uradnimi akreditiranimi organizacijami.
- Skrbniška služba imenuje skrbnika takoj, ko prejme obvestilo, da je bil otrok identificiran.
- Skrbniška služba je odgovorna za dejanja imenovanega skrbnika.
- Država zagotovi, da je ta služba popolnoma neodvisna in da lahko opravlja dejanja, za katera meni, da so v korist otroka žrtve.
- Posamezniki, ki so imenovani za skrbnike, morajo imeti ustrezno **prakso in strokovno znanje o varstvu otroka** in razumevanje o posebnih pravicah in potrebah otrok žrtev ter enakosti spolov.
- Skrbnike je treba ustrezno specialistično usposobiti in jim nuditi strokovno podporo.

3.2.2 Odgovornost skrbnika

- Ne glede na pravni status posameznika, ki je imenovan za skrbnika (npr. pravni skrbnik, začasni skrbnik, svetovalec/zastopnik, socialni delavec ali delavec NGO), naj bo odgovoren za to, da:

- a) zagotovi, da so vse sprejete odločitve v otrokovo korist;
  - b) zagotovi, da ima otrok žrtev ustrezno varstvo, nastanitev, zdravstveno oskrbo, psihosocialno pomoč, izobraževanje in jezikovno podporo;
  - c) zagotovi, da ima otrok žrtev dostop do pravnega in drugega zastopanja, če je to potrebno;
  - d) se posvetuje z otrokom žrtvijo, mu svetuje in ga obvešča o njegovih pravicah;
  - e) prispeva k iskanju trajne rešitve, ki je v otrokovem najboljšem interesu;
  - f) prispeva k povezovanju med otrokom žrtvijo in različnimi organizacijami, ki lahko nudijo storitve otroku;
  - g) pomaga otroku žrtvi pri iskanju družine;
  - h) zagotovi, da se opravi vrnitev v domovino ali ponovna združitev z družino v otrokovo korist.
- Po začetnem razgovoru, ki ga opravijo uradne osebe organov pregona, skrbnik pospremi otroka v ustrezne namestitvene prostore/zatočišče.
  - Skrbnik je odgovoren za varovanje koristi otroka žrtve, dokler se otroka ne dodeli v varstvo bodisi Mednarodni organizaciji za migracije, Ministrstvu za notranje zadeve ali drugi pristojni organizaciji, ki je odgovorna za postopek vračanja v domovino ali vrnitev k njegovim staršem ali zakonitemu skrbniku. Skrbnik zagotovi, da je vsa dokumentacija za dodelitev skrbništva Ministrstvu za notranje zadeve popolna. Dokler se ne poišče ustrezna rešitev za razporeditev otroka, otrok ostane v varstvu države, v skrbništvu po uradni dolžnosti imenovanega skrbnika.
  - Skrbnik naj ima pravico, da odkloni pričanje v kazenskem ali civilnem postopku (sodnem), če je to v otrokovo korist.
  - Skrbnik je prisoten na vseh razgovorih, ki jih policija opravi z otrokom. Če skrbnik kadar koli med razgovorom meni, da bi otrok moral imeti pravnega zastopnika, ima pravico in odgovornost, da policijo obvesti o potrebi, da se razgovor prekine, dokler ne bo prisoten pravni zastopnik.

3.3 Zasliševanje, razgovori in začetni ukrepi

3.3.1 Evidentiranje

- Organi pregona (tj. policija) naj evidentirajo otroke žrtve pri prvem razgovoru.
- Organi pregona naj nemudoma odprejo primer o otroku žrtvi in začnejo zbirati informacije, ki bodo v pomoč v sodnem postopku in ukrepe, ki jih je treba sprejeti za dodelitev otroka.

3.3.2 Začetno zaslišanje

- Otroke žrtve naj se zaslišuje na za otroke primeren način.
- Otroke žrtve naj zaslišujejo le uradne osebe organov pregona, ki so posebej usposobljene za to. Če je mogoče, naj otroke žrtve zaslišuje uradna oseba organov pregona, ki je istega spola kot otrok..
- Začetno zaslišanje otroka žrtve naj ima namen zbrati le biografske podatke in tiste o preteklem socialnem okolju (npr. starost, državljanstvo, govorjeni jeziki itd.).

- Informacije v zvezi z izkušnjo otroka v času trgovanja in kakšno koli vedenje, ki ga ima o nezakonitih dejavnostih ipd. naj se ne poskušajo ugotavljati na tej točki.
- Organi pregona naj se izognejo zaslišanju otroka žrtve v njihovih prostorih ali na lokaciji, kjer je bil otrok izkoriščen in/ali v prisotnosti ali fizični bližini osumljenega trgovca z ljudmi. Če je mogoče, naj se začetno zaslišanje odloži, dokler ni otrok premeščen na varno lokacijo.

3.3.3 Začetni ukrepi

- Ob identifikaciji otroka žrtve ali če gre za domnevo, da je žrtev otrok, so organi pregona odgovorni za takojšnjo organizacijo premestitve otroka žrtve v zatočišče ali na varno lokacijo za namestitev.
- Po identifikaciji otroka žrtve, policija/organi pregona takoj, ko je mogoče, obvestijo skrbniško službo z namenom, da se določi skrbnik.
- V postopku imenovanja skrbnika naj organi pregona zaščitijo otrokovo zasebnost in zaupnost.
- Ministrstvo za notranje zadeve ali drug ustrezeni organ pregona mora vsem ostalim enotam organom pregona sporočiti podatke za stik s skrbniško službo.
- Odgovornost za stike s skrbniško službo za formalno izročitev otroka v varstvo skrbnika naj prevzamejo policisti oz. uradne osebe z višjimi nazivi, ki so zadolženi za preiskavo.
- Ob določitvi skrbnika odgovorna uradna oseba podpiše ustrezne dokumente (ki jih predloži skrbnik), ki potrjujejo, da je bil otrok izročen v skrbništvo po uradni dolžnosti; uradna oseba tudi prizna pravico skrbnika, da zahteva ustavitev postopka, da govori z otrokom na samem in da sprejme vse ukrepe, ki so v najboljšem interesu otroka.
- Ustrezni organi pregona zagotovijo, da imenovani skrbnik povsod spremlja otroka.

3.3.4 Razgovori z otroki žrtvami o njihovih izkušnjah

- Policija in drugi organi pregona lahko zaslišijo otroka žrtev glede njegovega izkustva v zvezi s trgovanjem le v prisotnosti ustreznega skrbnika.
- Organi pregona naj v največji možni meri zmanjšajo čas in obseg zaslišanja, da bi otroku žrtvi zmanjšali nadaljnje duševne pretrese ali psihološko stisko.
- Organi pregona naj se posvetujejo s skrbnikom glede informacij, za katere po zakonu osebno pričanje otroka ni potrebno.
- Ker otrokovo soglasje ni relevantno za pravne namene, naj organi pregona to informacijo uporabljajo le za splošne preiskovalne namene.
- Očitno soglasje otroka žrtve z nameravanim izkoriščanjem se ne sme uporabiti kot:
  - dokaz pri oblikovanju kazenskih obtožb proti otroku, povezanih z otrokovim statusom žrtve trgovanja ali stanja, v katerem je kot otrok;

- edina podlaga za zadržanje otroka v policijskem priporu za nadaljnje – s tem povezanim ali pa tudi ne – zasliševanjem.
- Organi pregona (tj. tožilci in sodniki) morajo zagotoviti, da otroci žrtve niso izpostavljeni kazenskim postopkom ali sankcijam za dejanja, ki so povezana z njihovimi razmerami, v katerih so se znašli kot žrtve trgovanja.
- Organi pregona naj zagotovijo, da se otrok žrtev nikdar ne pripre iz razlogov, ki so povezani z njihovim statusom žrtve.

3.3.5 Določanje starosti

- Pri preverjanju žrtvine starosti je treba upoštevati:
  - fizični izgled otroka in njegovo psihološko zrelost,
  - izjave žrtve,
  - dokumentacijo,
  - preverjanje pri veleposlaništvih in drugih ustreznih oblasteh,
  - sporazumni zdravstveni pregled in mnenje.

3.4 Napotitev in koordinacija/sodelovanje

3.4.1 Napotitev na ustrezne službe

- Otroke žrtve je treba takoj napotiti na ustrezne službe.
- Država preko ustreznih ministrstev pomaga organom pregona, socialnim službam, ustreznim upravnim organom, mednarodnim organizacijam on NVO/ organizacijam civilne družbe pri ustanavljanju učinkovitega mehanizma za napotitev otrok žrtev.

3.4.2 Sodelovanje med organi

- Vsa ustrezna ministrstva in vladni organi (vključno s policijo, socialnimi službami, ministrstvom za notranje zadeve), ki / sodelujejo pri napotitvi in pomoči otrokom žrtvam naj sprejmejo usmeritve in postopke, ki podpirajo izmenjavo informacij in povezovanje ustanov in posameznikov v mrežo, da se zagotovi učinkovit nepretrgana zveza varstva in zaščite za otroke žrtve.
- Ministrstvo za notranje zadeve določi "uradnike za zvezo", ki so odgovorni za zvezo s socialnimi službami/skrbniško službo in zlasti s skrbnikom otroka žrtve.
- Z namenom da pomaga ustreznim sodnim in upravnim organom pri pridobivanju informacij in dokumentacije, ki so potrebne za sprejetje odločitve o dodelitvi otroka, ministrstvo za notranje zadeve pomaga pri vzpostavljanju stikov z ustreznimi organi v otrokovi izvorni državi. Pomoč mora nuditi ustreznim organom v obliki podpore in koordinacije z zadev z ministrstvom za zunanje zadeve in, kjer je možno, s svojimi stiki s predstavniki veleposlaništev v otrokovi izvorni državi.
- Uradniki za zvezo se povežejo tudi s člani ustreznih organov pregona, ki se ukvarjajo z otroki žrtvami.

- Uradniki za zvezo so (po možnosti, ko je primerno, skupaj s pravnim svetovalcem za ministrstvo) odgovorni za zastopanje ministrstva za notranje zadeve na sestankih, na katerih se dokončno odloča o dodelitvi otroka skupaj z drugimi ustreznimi upravnimi in sodnimi organi.

3.5 *Začasno varstvo in zaščita*

3.5.1 *Varstvo in zaščita*

- Otroci žrtve so upravičeni do takojšnjega varstva in zaščite, vključno z varnostjo, hrano, namestitvijo na varnem kraju, omogočeno zdravstveno oskrbo, psihosocialno pomočjo, pravno pomočjo, socialnimi storitvami in izobraževanjem.
- Pri varstvu in pomoči se upoštevata otrokova kulturna identiteta/izvor, spol in starost.
- Ustrežno pomoč je treba zagotoviti otrokom s posebnimi potrebami, zlasti v primerih invalidnosti, psihosocialne stiske, bolezni ali nosečnosti.
- Za otroke žrtve morajo poskrbeti ustrezno usposobljeni posamezniki, ki se zavedajo posebnih pravic in potreb otrok žrtev in enakosti spolov.
- Socialna službe zagotovijo takšno pomoč tako, da ustanovijo ustrezne službe, po potrebi pa s sodelovanjem z ustreznimi mednarodnimi organizacijami in NVO.
- Skrbniki v sodelovanju s socialnimi službami in NVO pripravijo oceno osebnih potreb za vsakega otroka žrtev z namenom, da se določi zagotavljanje varstva in zaščite.

3.5.2 *Nastanitev na varnem kraju*

- Otroke žrtve je treba namestiti na varnem in ustreznem kraju (tj. začasnem zatočišču ali drugi lokaciji, kjer je omogočeno skrbstvo) takoj, takoj ko je mogoče po njihovi identifikaciji.
- Socialne službe v sodelovanju z NVO in mednarodnimi organizacijami razvijejo standarde za varstvo na lokacijah, kjer so nastanjene žrtve.
- Pod nobenimi pogoji se otroka ne sme namestiti v prostorih za pridržanje organov pregona. To vključuje priprtje v npr. prostorih za pripor, policijskih celicah, zaporih ali druge posebne prostore za pridržanje otrok.

3.6 *Ureditev statusa*

- Ministrstva za notranje zadeve in/ali ostali ustrezni državni organi sprejmejo usmeritve in postopke, da zagotovijo, da se otrokom žrtvam, ki niso državljani/prebivalci države, v kateri so se znašli, avtomatično odobrijo začasni humanitarni vizumi in da so upravičeni do prebivanja v državi na veljavni pravni podlagi do določitve trajnejše rešitve.
- Za otroke brez dokumentacije ministrstva za notranje zadeve in/ali drugi ustrezni državni organi zagotovijočasne dokumente.
- Skupaj z ministrstvom za notranje zadeve in po potrebi s socialnimi službami je skrbnik, ki nastopa v imenu otroka pri upravnem zastopanju ali zahtevanih postopkih, odgovoren

za začetek postopka prijave za izdajo začasnega humanitarnega vizuma in ustrezne privolitve za bivanje

- Status se podeli otroku žrtvi za toliko časa, dokler ustrezni sodni in upravni organi ne odločijo o dodelitvi otroka.

3.7 Ocena posameznega primera in trajna rešitev

- Otrok žrtev naj se ne vrača v izvorno državo, razen če se pred njihovo vrnitvijo ustrezen skrbnik, kot je eden od staršev, drug sorodnik, druga odrasla oseba-skrbnik, vladna institucija, zavod za skrbstvo otrok s tem strinja in je zmožen prevzeti odgovornost za otroka in mu zagotoviti ustrezno varstvo in zaščito.
- Kadar gre za ponovno združitev z družino in/ali vrnitev v izvorno državo in pri iskanju trajne rešitve, se mora upoštevati mnenje otroka.
- Socialne službe v sodelovanju z ministrstvi za notranje zadeve po potrebi sprejme vse potrebne ukrepe, da izsledi, identificira in ugotovi, kje se nahajajo družinski člani in pomagajo pri združitvi otroka žrtve z njegovo družino, če je to v najboljšem interesu otroka.
- Ustrezna ministrstva naj bodo skupaj s organi socialnega varstva in/ali skrbnikom odgovorni za ugotavljanje, ali je vrnitev v izvorno državo varna in zagotovijo, da postopek poteka dostojno in da je v korist otroka (najboljšem interesu otroka).
- Ministrstva za zunanje zadeve, ministrstva za notranje zadeve in drugi ustrezni državni organi sprejmejo dogovore in postopke za sodelovanje drug z drugim in zagotovijo, da se opravi podrobna preiskava o vsakem posamezniku in družinskih okoliščinah otroka žrtve, z namenom da se določijo najboljše ukrepi za otroka.
- Skrbnik, ki deluje preko in s pomočjo ministrstva za notranje zadeve ali drugimi ustreznimi organi, ter ustrezne socialne službe začnejo postopek pridobivanja dokumentacije in informacij od izvorne države otroka, tako da lahko napravijo oceno tveganja in varnostno oceno, na podlagi katere se odloča o tem, ali se otrok ponovno pridruži družini ali pa se ga vrne v izvorno državo družine.
- Potem ko je zbranih zadosti informacij in ustrezna dokumentacija, socialne službe skupaj s skrbnikom, ministrstvom za notranje zadeve (ali drugimi ustreznimi ministrstvi) ali morebitnimi in/ali ustreznimi predstavniki veleposlaništev izvorne države odločijo o končni dodelitvi otroka v njegovo korist.
- Če je odločeno, da ne bo prišlo do združitve družine in/ali vrnitve v izvorno državo, skrbnik ostane odgovoren za otroka žrtev dokler mu ustrezni sodni organi ne določijo zakonitega skrbnika.
- Da bi pomagali ustreznim sodnim in upravnim organom pri pridobivanju informacij in dokumentacije, ki je potrebna za odločitev od dodelitvi otroka, ki se sprejme na njihovi podlagi, ministrstva za notranje zadeve tem organom pomagajo pri vzdrževanju stikov z ustreznimi organi otrokove izvorne države. Takšno pomoč je treba nuditi tudi ustreznim organom v smislu podpore in koordinacije dogovorov z ministrstvi za zunanje zadeve in po potrebi z njihovimi kontaktnimi osebami, tj. predstavniki veleposlaništev otrokove izvorne države.

3.8 Izvedba trajne rešitve

3.8.1 Lokalno vključevanje

- Otroci žrtve, tako državljani kot nedržavljeni/prebivalci države, v kateri se znajdejo, so upravičeni do dolgoročnega varstva in zaščite, vključno z zdravstveno oskrbo, psihosocialno podporo, socialnimi storitvami in izobraževanjem.
- V razmerah, ko varna vrnitev otroka k njegovi družini in/ali v izvorno državo ni mogoča ali če vrnitev ne bi bila v najboljšem interesu otroka, naj organi socialnega varstva poskrbijo za dolgoročno rešitev.
- Takšni dogovori naj raje podpirajo rešitve v okviru družine ali skupnosti kot pa institucionalno varstvo.
- Socialne službe poskrbijo, da ima vsak otrok žrtev zakonitega skrbnika in da je načrt za posameznikovo vključevanje izdelan za vsakega posameznika posebej.

3.8.2 Vrnitev v izvorno državo

- Otroci žrtve, ki niso državljani/prebivalci države, v kateri se znajdejo, so po splošnem načelu upravičeni do vrnitve v izvorno državo.
- Otroci žrtev naj se ne vrača v izvorno državo, če po opravljeni oceni tveganja in varnosti, obstajajo razlogi, da je otrokova varnost ali varnost družine ogrožena.
- Ministrstva za notranje zadeve ali drugi ustrezni državni organi sklenejo dogovore in sprejmejo postopke za varno vrnitev otrok žrtev v izvorne države.
- Skrbnik ali socialni delavec, ki se ukvarja s primerom, naj spremlja otroke žrtve, ki se vračajo, dokler nadzor nad njimi ne prevzamejo ministrstvo za notranje zadeve, Mednarodne organizacije za migracije ali druge organizacije, odgovorne za vrnitev.
- Države sprejmejo postopke, s katerimi zagotovijo, da otroka v izvorni državi prevzame za ta namen imenovana odgovorna oseba socialne službe izvorne države in/ali otrokovi starši ali zakoniti skrbnik.

3.8.3 Vključevanje v izvorni državi – sprejem in ponovna vključitev

- Otroci žrtve, ki so upravičeni do dolgoročnega varstva in zaščite vključno z varnostjo, prehrano, nastanitvijo na varnem kraju, omogočeno zdravstveno oskrbo, psihosocialno podporo, pravno pomočjo, socialnimi službami in izobraževanjem z namenom, da se ponovno socialno vključijo.
- Otrokom s posebnimi potrebami je treba zagotoviti ustrezno pomoč, zlasti če gre za primere invalidnosti, psihosocialne stiske, bolezni in nosečnosti.

- Za otroke žrtve morajo skrbeti ustrezno usposobljeni strokovnjaki, ki se zavedajo posebnih potreb in pravic ter vprašanj enakosti spolov.
- Socialne službe zagotovijo takšno skrbstvo tako, da ustanovijo ustrezne službe in po potrebi v sodelovanju z ustreznimi mednarodnimi in nevladnimi organizacijami.
- Socialne službe napravijo oceno posameznikovih potreb za vsakega otroka žrtev, da določijo način varstva in zaščite.
- Socialne službe v sodelovanju z ustreznimi mednarodnimi in nevladnimi organizacijami naj spremljajo otrokove življenjske razmere po združitvi z družino ali po namestitvi v drugo skrbstvo.
- Socialne službe zagotovijo, da ima vsak otrok žrtev zakonitega skrbnika in da se izdela individualni načrt vključevanja za vsakega otroka.
- Socialne službe zagotovijo, da drugačna namestitev otrok žrtev, ki so prikrajšani za družinsko okolje, opravi tako, da so po možnosti nameščeni v družinsko okolje ali v skupnost kot pa v institucionalno varstvo.
- Ministrstva za izobraževanje pripravijo posebno skupno izobraževanje in poklicne programe za otroke žrtve.

3.8.4 Preselitev in vključevanje v tretji državi

- V razmerah, ko varno vračanje otroka v njegovo izvorno državo in vključevanje v namembni državi nista mogoča ali če takšna rešitev ni v otrokovem najboljšem interesu, državi poskrbita za otrokovo preselitev v tretjo državo.
- Ob takšnih dogovorih naj ima prednost namestitev v družinsko okolje ali v skupnost pred institucionalnim varstvom.
- Socialne službe poskrbijo, da ima vsak otrok zakonitega skrbnika in da se za vsakega otroka sestavi načrt vključevanja, vključno za izobraževalnimi potrebami.
- Otroci žrtve so upravičeni do dolgoročne oskrbe in zaščite, vključno z zdravstveno oskrbo, psihosocialno podporo, socialnimi storitvami in izobraževanjem.

3.9 Dostop do sodišča

3.9.1 Kazenski postopek

- Otroci žrtve imajo pravico, da so v celoti obveščeni o varnostni problematiki in kazenskih postopkih preden se odločijo, ali bodo pričali v kazenskem postopku prosti osebam, ki so osumljene sodelovanja pri izkoriščanju in/ali trgovanju z otroki.
- Otroci, žrtve trgovanja, imajo pravico, da si v določenem obdobju opomorejo, preden se odločijo, ali bodo zahtevali uvedbo kazenskega postopka proti osebi, ki je vpletena v trgovanje.

- Pomoč otroku, ki je žrtev trgovanja, naj v nobenih okoliščinah ne bo pogojena z otrokovo željo, da sodeluje kot priča.
- Pridobivanje izjave s strani uradne osebe organa pregona ali preiskovalne uradne osebe nikakor ne sme ovirati ali odlagati združitve družine ali vračanje otroka žrtve v izvorno državo, če je to v najboljšem interesu otroka.
- Neposrednim stikom med otrokom žrtvijo in osumljenim kršiteljem med postopkom preiskave in pregonom in med zaslišanjem se je treba izogniti v največji možni meri.
- Organi pregona morajo v sodelovanju s socialnimi službami in NVO zagotoviti nujno pravno zastopstvo ter tolmačenje v materin jezik otroka, če je to potrebno.
- Države naj razmislijo, če je potrebno, o dopolnilih k svojim kazenskim zakonikom in postopkom, da se dovoli snemanje otrokovega pričanja z video napravami in predstavitev posnetega pričanja na sodišču kot formalni dokaz. Zlasti pa naj policija, tožilci, sodniki in sodišča uporabijo postopke, ki so naklonjeni otrokom.

3.9.2 Civilni postopek

- Otrokom žrtvam naj se priskrbijo informacije glede njihove pravice, da začnejo civilni postopek proti osebam, ki se ukvarjajo s trgovanjem, in drugim osebam, ki so vpletene v njihovo izkoriščanje.
- Organi pregona naj sprejmejo ukrepe, ki so potrebni za zaščito pravic in interesov otrok žrtev na vseh stopnjah sodnega postopka zoper domnevnega storilca in med postopkom za uveljavljanje nadomestila.
- Organi pregona naj poskrbijo, da se otrokom žrtvam zagotovi ustrezen dostop do sodišča in poštenega sojenja, vrnitev v prejšnje stanje in nadomestila vključno s takojšnjo odpravo krivic.
- Organi pregona naj v sodelovanju s socialnimi službami in NVO omogočijo ustrezno pravno zastopstvo za pravdo na ustreznem sodišču, pa tudi tolmačenje v otrokov materin jezik, če je to potrebno.

3.10 Varnost in zaščita žrtev/prič

- Za otroke žrtve, ki pristanejo na pričanje, morajo veljati posebni zaščitni ukrepi, da se njim in njihovim družinam zagotovi varnost tako v namembni, tranzitni in izvorni državi.
- Ministrstva za notranje zadeve in drugi ustrezni organi sprejmejo ukrepe, ki so potrebni za zaščito otroka žrtve in njihovih družinskih članov vključno z mednarodnim sodelovanjem.
- Kadar žrtvam/pričam ni mogoče zagotoviti zaščite niti v namembni niti v izvorni državi, je treba sprejeti ukrepe, ki dovoljujejo premestitev v tretjo državo.

3.11 *Usposabljanje*

- Vse institucije, ki se ukvarjajo z otroki žrtvami naj ustanovijo posebne prakse zaposlovanja in programe za usposabljanje, da zagotovijo, da posamezniki/odgovorne osebe za skrbstvo in zaščito otrok žrtev razumejo svoje pravice in potrebe, imajo občutek za enakopravnost spolov ter potrebno znanje in spretnosti da lahko pomagajo otrokom.

4 IZVAJANJE NA NACIONALNI RAVNI

Smernice predstavljajo zgolj začetek oblikovanja sistema za zaščito in pomoč, ki ustrezajo pravicam in potrebam otrok, žrtev trgovanja.

Na nacionalni ravni naj delovne skupine v okviru Nacionalnega načrta ukrepov za boj proti trgovanju ustanovijo posebno skupino s predstavniki iz vrst ministrstev, policije, upravnih in sodnih organov idr. za temeljito preiskavo obstoječih mehanizmov in pravnih struktur, vključno z določanjem:

1. vlog in odgovornosti različnih vladnih organov, vključno s policijo, socialnimi službami, ministrstvi za notranje zadeve itd.,
2. vlog in odgovornosti NVO in mednarodnih organizacij;
3. mehanizmi in načini sodelovanja;
4. viri, potrebnimi za izvajanje smernic, tako s človeškimi kot finančnimi.

5.1 Pravna podlaga

Mednarodne konvencije, ki se uporabljajo:

- Konvencija o otrokovih pravicah (CRC) (1989)
- Izbirni (Neobvezni) protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije (otroški prostituciji in pornografiji) (2000)
- Konvencija ZN o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (CEDAW) (1979)
- Haaška konvencija št. 28 o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok (1980)
- Konvencija ZN proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu (*Palermška konvencija*) (2000)
  - ***P R O T O K O L Z A P R E P R E Č E V A N J E, Z A T I R A N J E I N K A Z N O V A N J E T R G O V I N E Z L J U D M I, Z L A S T I Ž E N S K A M I I N O T R O K I, K I D O P O L N J U J E K O N V E N C I J O Z D R U Ž E N I H N A R O D O V P R O T I M E D N A R O D N E M U O R G A N I Z I R A N E M U K R I M I N A L U (Palermški protokol o trgovanju)***¹
- Konvencija št. 182 Mednarodne organizacije dela o prepovedi najhujših oblik dela otrok in takojšnjem ukrepanju za njihovo odpravo (in takojšnjem ukrepanju za odpravo najhujših oblik otroškega dela) (1999)

Status ratifikacij teh konvencij držav jugovzhodne Evrope je na kratko predstavljen v poglavju 5.3. Vse te države so sprejele Konvencijo o otrokovih pravicah, Konvencijo ZN o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, Konvencijo Mednarodne organizacije dela št. 182 o prepovedi najhujših oblik dela otrok in takojšnjem ukrepanju za njihovo odpravo (za delo o prepovedi in takojšnjem ukrepanju za odpravo najhujših oblik otroškega dela). Večina držav je članic haaške konference in do danes so ratificirale (sprejele) naslednje konvencije, ki so pomembne za žrtve trgovanja: 1) Haaško konvencijo št. 28 o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok in 2) Haaško konvencijo št. 29 o mednarodnem dostopu do sodišč (pravosodje ?) Vse države so podpisale in sprejele Palermško konvencijo in pripadajoči protokol o trgovanju.

Sledi analiza člankov, ki so zelo pomembni za problematiko trgovanja z otroki. UNICEF trgovanje z otroki loteva obravnava z vidika človekovih pravic, kar zagotavlja večjo zaščito kot protokol h Palermški konvenciji, ki v prvi vrsti instrument izvajanja zakona. Prva odgovornost držav je delovati v najboljšem interesu otroka. V bistvu pravne določbe teh instrumentov podpirajo določbe Protokola h Konvenciji o mednarodnem organiziranem kriminalu, vendar v nekaterih primerih zagotavljajo več zaščite. namen smernic je uskladiti obveznosti oz. pravzaprav oblikovati "Dodatni Palermo" za države, da bolje razumejo pristop, za katerega se pričakuje, da ga bodo imele.

5.1.1 Konvencija o otrokovih pravicah²

1. člen:

¹ Palermški protokol o trgovanju se nahaja: www.odccp.org/crime_cicp_convention.htm#final

² Konvencija o otrokovih pravicah se nahaja na: www.unhchr.ch/html/menu3/b/k2crc.htm

Za namene te Konvencije pomeni otrok vsako človeško bitje, mlajše od osemnajst let, razen če zakon, ki se uporablja za otroka, določa, da se polnoletnost doseže že prej.

Kljub temu da Konvencija o otrokovih pravicah državi omogoča, da za polnoletnost šteje starost, ki je nižja od 18 let, naj države z namenom izvajanja obveznosti, da delujejo v najboljšem interesu otroka, uporabljajo status, ki ga določata Protokol o trgovanju in Konvencija Mednarodne organizacije za delo, ki definirata otroka kot osebo, ki je mlajša od 18 let.

2. člen:

1. Države pogodbenice spoštujejo in vsakemu otroku, ki sodi pod njihovo pravno pristojnost, jamčijo s to Konvencijo priznane pravice brez kakršnegakoli razlikovanja, ne glede na raso, barvo kože, spol, jezik, veroizpoved, politično ali drugo prepričanje, narodno, etnično ali družbeno poreklo, premoženje, invalidnost, rojstvo ali kakršenkoli drug položaj otroka, njegovih staršev ali zakonitega skrbnika.

Ta člen poudarja načelo univerzalnosti obveznosti, da delujejo v najboljšem interesu otroka in absolutno prepoved neposredne ali posredne diskriminacije. Odgovornost za zagotavljanje ustrezne zaščite in skrbstva otrokom žrtvam trgovanja na prvi stopnji je odgovornost države, pod pristojnostjo katere so najdeni, in sicer ne glede na njihov status.

3. člen:

1. Pri vseh dejavnostih v zvezi z otroki, bodisi da jih vodijo državne bodisi zasebne ustanove za socialno varstvo, sodišča, upravni organi ali zakonodajna telesa, morajo biti otrokove koristi glavno vodilo.
2. Države pogodbenice se zavezujejo, da bodo otroku zagotovile taksno varstvo in skrb, kakršno je potrebno za njegovo blaginjo, upošteva pravice in dolžnosti staršev, zakonitih skrbnikov ali drugih posameznikov, ki so zakonsko odgovorni za otroka, in da bodo v ta namen sprejele vse ustrezne zakonodajne in upravne ukrepe.
3. Države pogodbenice zagotovijo, da se bodo ustanove, službe in zavodi, odgovorni za skrb ali varstvo otrok, prilagodili normam, ki so jih predpisale pristojne oblasti, se posebej na področju varnosti, zdravja ter števila in usposobljenosti osebja, pa tudi zajamčile ustrezen nadzor.

Kljub temu, da so določila 3. člena dovolj jasna, jih je treba upoštevati skupaj s 4. členom, ki določa, da so države odgovorne za to, da sprejmejo vse "zakonodajne, upravne in druge ukrepe" za uresničitev obveznosti iz Konvencije. Zmožnost držav, da zagotovijo predpisano stopnjo zaščite je seveda odvisna od gospodarskih razmer v tisti državi. Zato 4. člen določa progresivno uresničevanje pravic: "take ukrepe naj države sprejemajo v okviru vseh razpoložljivih sredstev in, kjer je potrebno, v okvirih mednarodnega sodelovanja." To je zlasti ustrezno zaradi tega, ker trgovanje poteka preko meja in regionalnega pristopa, ki ga je treba imeti. Četrty člen si je treba razlagati kot obveznost mednarodne skupnosti, da zagotovi pomoč tistim, ki so ekonomsko manj varni, tako da se izvajajo določbe 3. člena.

9. člen:

Države pogodbenice jamčijo, da otrok ne bo proti volji staršev ločen od njih, razen če v skladu z veljavnim zakonom in postopki pristojne oblasti v sodnem postopku odločijo, da je taksna ločitev nujna za otrokovo korist. Taksna odločitev je lahko v določenem primeru, kot je zloraba ali zanemarjanje otroka s strani staršev ali ko starša živita ločeno in je potrebno odločiti o otrokovem prebivališču, neizogibna.

10. člen:

V skladu z obveznostmi, ki jim jih narekuje 1. točka 9. člena, naj države pogodbenice zahteve otroka ali njegovih staršev za vstop v državo pogodbenico ali za odhod iz nje z namenom ponovne združitve družine, obravnavajo na pozitiven, human in ekspeditiven način. (morajo države pogodbenice zahteve otroka ali njegovih staršev za vstop v državo pogodbenico ali za odhod iz nje z namenom ponovne združitve družine obravnavati na pozitiven, human in ekspeditiven način) Države pogodbenice naj nadalje jamčijo, da predložitev take zahteve za prosilce in za člane njihove družine ne bo imela škodljivih posledic.

Ukrepe, ki jih sprejmejo pristojni državni organi za zagotovitev skladnosti z 9. in 10. členom, je moč razlagati tudi kot osnovo za obravnavanje prošelj za vrnitev v matično državo (repatriacijo) otrok, žrtev trgovanja. Država je zelo jasno pooblaščen, da lahko odkloni repatriacijo otroka neposredno v skrbstvo staršem, če ima razlog za domnevo, da to lahko škodi otrokovim najboljšim interesom. Poleg tega pa je logična razširjena razlaga te določbe ta, da tista stran, ki vrača otroka, opravi ustrezne postopke, da ugotovi, da je repatriacija dejansko v najboljšem interesu otroka.

11. člen:

1. Države pogodbenice sprejemajo ukrepe za boj proti nezakonitemu premeščanju in nevrčanju otrok iz tujine (ukrepe za boj proti nezakonitemu premeščanju in nevrčanju otrok iz tujine)
2. V ta namen države pogodbenice podpirajo sklepanje dvostranskih in večstranskih sporazumov ali pristop k že obstoječim sporazumom.

Bosna in Hercegovina, Hrvaška, Bivša jugoslovanska republika Makedonija, Srbija in Črna gora so upoštevale 11.2 člen s podpisom in ratifikacijo Konvencije št. 28 haaške konference, Romunija in Moldavija pa sta ga upoštevali tako, da sta h konvenciji pristopili.

19. člen:

- Države pogodbenice z vsemi ustreznimi zakonodajnimi, upravnimi, družbenimi in vzgojnimi ukrepi otroka zavarujejo (bodo z vsemi ustreznimi zakonodajnimi, upravnimi, družbenimi in vzgojnimi ukrepi varovale otroka) pred vsemi oblikami telesnega ali duševnega nasilja, poškodb ali zlorab, zanemarjanja ali malomarnega ravnanja, trpinčenja ali izkoriščanja, vštevši (vključno s) spolne zlorabe (spolnimi zlorabami), medtem ko je pod skrbništvom staršev, zakonitih skrbnikov ali katerekoli druge osebe, ki skrbi zanj.
2. Takšni zaščitni ukrepi naj, če je to primerno, vključujejo učinkovite postopke za sprejemanje socialnih programov, ki otroku in tistim, ki skrbijo zanj, zagotavljajo potrebno podporo, kakor tudi druge oblike zaščite ter ugotavljanje, obveščanje, prijavljanje, preiskovanje, obravnavanje in spremljanje prej naštetih primerov trpinčenja otrok in, če je potrebno, poseg sodišča.

20. člen:

1. Otrok, ki je začasno ali za stalno prikrajšan za svoje družinsko okolje ali katerega koristi ne dopuščajo, da bi še (se) naprej ostal v tem okolju, ima pravico do posebnega varstva in pomoči, ki mu jo zagotovi država.
2. Države pogodbenice v skladu (morajo v skladu) s svojo notranjo zakonodajo takemu otroku zagotovijo (zagotoviti) nadomestno skrb.
3. Takšna skrb lahko med drugim zajema rejništvo, kafalo po islamskem pravu, posvojitve ali, če je potrebno, nastanitev v primernih ustanovah, namenjenih skrbi za otroka. Pri preučevanju rešitev naj bo posebna pozornost posvečena zaželeni nepretrganosti otrokove vzgoje in njegovemu etničnemu, verskemu, kulturnemu in jezikovnemu poreklu

Ti člani kljub jasni vsebini državam določajo pravno osnovo za pozitivno ukrepanje za zaščito otroka tako preko organov preгона kot tudi dejavnosti socialne službe in državi jasno nalaga, da posebej poskrbi in pomaga otrokom, žrtvam trgovanja (vključno z, kot je jasno opredeljeno v 2. členu, vsakim otrokom v njeni pristojnosti). Tukaj naj se sklicuje tudi na določbe 39. člena in posamezne ukrepe, ki jih je treba uporabiti v zvezi z otroki, ki so utrpeli izkoriščanje.

22. člen:

1. Države pogodbenice z ustreznimi ukrepi otroku (bodo otroku), ki bodisi sam bodisi v spremstvu staršev ali katerekoli druge osebe prosi za status begunca ali v skladu z veljavno mednarodno ali notranjo zakonodajo in postopki velja za begunca, z ustreznimi ukrepi zagotovile ustrezno varstvo in humanitarno pomoč pri uživanju veljavnih pravic, določenih s to Konvencijo in z drugimi mednarodnimi humanitarnimi akti ter akti o človekovih pravicah, katerih pogodbenice so (stranke so) omenjene države.

Države naj 22. člen razlagajo tako, da bodo pripomogle tako k zaščiti in pomoči otrokom žrtvam in jim podelijo začasni status iz človekoljubnih razlogov – in ustrezno dovoljenje za bivanje, ki spada zraven. Takšen ukrep se lahko dovoli z a priori upoštevanjem, da so VSI otroci, žrtve trgovanja, upravičeni do obravnave za azil, dokler ni opravljena preiskava, s katero se v sodelovanju s socialno službo v otrokovi izvorni državi ugotovi, da je vračanje smiselno

Države naj sprejmejo določbe za vstop v državo iz človekoljubnih razlogov, če gre za prijete na meji ali v državi. Ta status je treba razširiti na mladoletne osebe brez spremstva. Odrasla oseba, ki je obdolžena ali soudeležena pri trgovanju otroka se ne sme obravnavati kot zakoniti skrbnik. Otrok, ki je bil vpleten v trgovanje, naj dobi začasno dovoljenje za prebivanje iz človekoljubnih razlogov (začasno dovoljenje iz človekoljubnih razlogov). Glede na posebne zaščitne ukrepe, ki jih je treba uporabiti, naj za mladoletnega otroka brez spremstva, s katerim se je trgovalo, ne veljajo standardni postopki za vstop. Vstopne kriterije za začasno dovoljenje iz človekoljubnih razlogov, kot npr. da mora otrok imeti veljavno potno listino, zdravstven potrdilo ali sredstva za preživljanje, je treba odpraviti.

Začasno dovoljenje naj se samodejno veže na določbe 19., 22. in 39. člena Konvencije o otrokovih pravicah. Mladoletna oseba brez spremstva, ki je imetnik začasnega dovoljenja iz človekoljubnih razlogov, se obvesti o pravici, da lahko uveljavlja azil v skladu s Konvencijo št. 51. Skrbnik ali socialni delavec je odgovoren za to, da zagotovi, da je otrok udeležen v kakršnih koli postopkih, ki zadevajo otrokovo prebivanje. Ker je status treba zagotoviti, kot je določeno zgoraj, država ne sme pridržati otroka v prostorih za priseljence na podlagi nezakonitega vstopa.

32. člen:

1. Države pogodbenice priznavajo otrokovo pravico do zaščite pred ekonomskim izkoriščanjem in pred opravljanjem kateregakoli dela, ki je lahko nevarno ali ki moti otrokovo šolanje ali škodi njegovemu zdravju ali telesnemu, umskemu, duhovnemu, нравstvenemu ali družbenemu razvoju.
2. Države pogodbenice (bodo) z zakonodajnimi, upravnimi, družbenimi in vzgojnimi ukrepi zagotovijo (zagotovile) uresničevanje tega člena.

*Ubeseitev, ki je uporabljena, državi nalaga **pozitivno obveznost, da so vsi otroci zaščiteni pred opisanim izkoriščanjem**. Če npr. mladoletna oseba dela v nočnem klubu bodisi brez*

plačila ali za plačilo, obstaja utemeljen sum, da gre za kršitev 32.(1) člena. V takšnih okoliščinah mora država ukrepati, da prepreči nadaljevanje, tako da sprejme zaščitne ukrepe v zvezi z mladoletno osebo.

V skladu z določbami 19. in 20. člena naj se otroka odstrani iz prostorov dokler oblasti, tj. policija, sodstvo in ministrstvo za socialne zadeve, ne sprejmejo odločitev, ki je v otrokovem najboljšem interesu.

34. člen:

Države pogodbenice se zavezujejo, da bodo otroka zavarovale pred vsemi oblikami spolnega izkoriščanja in spolnih zlorab. V ta namen naj (bodo) države (Države) pogodbenice še (se) posebej sprejmejo (sprejele) vse ustrezne državne, bilateralne in multilateralne ukrepe, s katerimi bodo preprečile:

- a) napeljevanje ali siljenje otroka h kakršnikoli nezakoniti spolni dejavnosti;
- b) izkoriščanje otrok v prostituciji ali drugih nezakonitih spolnih dejavnostih;
- c) izkoriščanje otrok v pornografskih predstavah in gradivih.

35. člen:

Države pogodbenice (bodo) z ustreznimi državnimi, bilateralnimi in multilateralnimi ukrepi preprečijo (preprečile) ugrabitve, prodajo ali trgovanje z otroki v kakršnekoli namene ali v kakršnikoli obliki.

36. člen:

Države pogodbenice (bodo) otroka varujejo varovale pred vsemi oblikami izkoriščanja, ki mu v kakršnemkoli pogledu škoduje.

V 34., 35. in 36. členu je uporabljena varovalna ubeseditev, zato se država obvezuje, da bo sprejela pozitivne ukrepe za preprečevanje prepovedanih ravnanj, kar pomeni, da krši obveznosti, če omeji dejavnosti le na pregon tistih, ki so na takšen način izkoriščali otroka, potem ko se je izkoriščanje že zgodilo.

39. člen

Države pogodbenice (bodo) s sprejetjem vseh ustreznih ukrepov pospešijo (pospešile) telesno in duševno okrevanje otroka, ki je bil žrtev kakršnekoli oblike zanemarjanja, izkoriščanja ali zlorabe, mučenja ali kakršnekoli druge oblike okrutnega, nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja ali oboroženih spopadov, in njegovo ponovno vključitev v družbo. Takšno okrevanje in ponovno vključevanje v družbo poteka (mora potekati) v okolju, ki krepi otrokovo zdravje, samospoštovanje in dostojanstvo.

V zvezi s tem členom naj države posebno pozornost namenijo skrbi za potrebe otrok, ki so bile vpleteni v trgovanje.

Konvencija o otrokovih pravicah daje otrokom tudi pravico do socialne in ekonomske podpore, ki lahko pripomore k preprečevanju trgovanja.

5.1.2 Opcijski protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah o prodaji otrok, otroški prostituciji in pornografiji³

2. člen:

(Za namene tega protokola) V tem protokolu:

---

³ Protokol je moč najti na: www.unhcr.ch/html/menu2/dopchild.htm

- (a) prodaja (Prodaja) otrok pomeni vsako dejanje ali posel, s katerim (v katerem) kaka oseba ali skupina oseb posreduje otroka komu drugemu za plačilo ali kakršnokoli drugo nadomestilo (je druga oseba ali skupina otroka premesti v zameno za nadomestilo ali iz drugega razloga);
- (b) otročka (Otroška) prostitucija pomeni uporabo otroka v spolnih dejavnostih za plačilo ali kakršnokoli nadomestilo (za spolne dejavnosti v zameno za nadomestilo ali iz katerega koli drugega razloga);
- (c) otroška (Otroška) pornografija pomeni vsakršno prikazovanje otroka, udeleženega v resničnih ali simuliranih spolnih dejavnostih, s pomočjo karšnih koli sredstev ali kakršno koli prikazovanje njegovih spolnih organov predvsem za spolne namene, (na kakšen koli način, otroka v pravi ali simulirani eksplicitni spolni dejavnosti ali prikazovanje spolnih organov otroka v glavnem v spolne namene)

3. člen:

1. Vsaka država pogodbenica (podpisnica) zagotovi (mora zagotoviti), da bodo najmanj ta dejanja in dejavnosti v celoti zajeti v njeni kazenski zakonodaji, bodisi da so taka kazniva dejanja izvršena na njenem ozemlju ali zunaj njega ali individualno ali organizirano: (v svoji kazenski zakonodaji kot minimum v celoti pokrije naslednja ravnanja in dejanja, ki se bodisi zgodijo v družini bodisi preko meja, bodisi posamično bodisi organizirano):

- (a) v zvezi s prodajo otrok, kot je opredeljena v 2. členu: (V kontekstu prodaje otrok, kot je določa 2. člen:)
  - (i) Ponujanje, dobavljanje (izročanje) ali sprejemanje otroka s kakršnimi koli sredstvi z namenom: (na kakršen koli način otroka za namene)
    - a. spolnega (Spolnega) izkoriščanja otroka;
    - b. prenosa (Prenos) organov otroka za (zaradi) dobička;
    - c. prisilnega dela otrok (Vpletenost otroka v prisilno delo);
  - (ii) neprimerno pridobivanje soglasja v vlogi posrednika pri posvojitvi otroka, s katerim so kršeni veljavni mednarodnopravni akti o posvojitvi;(V vlogi posrednika nepravilno prigovarjati k soglasju za posvojitev otroka in kršiti mednarodne pravne instrumente o posvojitvi, ki se uporabljajo);
- (b) ponujanje, pridobivanje, naročanje ali zagotavljanje otroka za otroško prostitucijo, kot je opredeljena v 2. členu, za prej navedene namene.(Ponujanje, prejemanje, prodajanje ali omogočanje otroka za otroško prostitucijo, kot določa 2. člen);
- (c) proizvajanje, razpečevanje, razširjanje, uvoz, izvoz, ponujanje, prodaja ali posedovanje otroške pornografije, ki je opredeljena v 2. členu, za prej navedene namene. (Izročanje, trgovanje, razprševanje, uvažanje, izvažanje, ponujanje, prodajanje ali posedovanje otroške pornografije za zgoraj navedene namene, kot določa 2. člen).

Zgoraj navedeni členi državam nalagajo obveznost, da zagotovijo s svojo notranjo zakonodajo, da pod nobenimi pogoji ne dovoljuje vpletenosti otrok v prostitucijo in pornografijo. V skladu s Palermskim protokolom in Konvencijo Mednarodne organizacije za delo št. 182 to pomeni, da se angažiranje, prevoz, prenos, zadrževanje ali sprejemanje otrok v starost manj kot 18 let za namene prostitucije ali pornografije razume kot trgovanje z otroki. Kaznovanje vsakega dejanja, ki je v Protokolu, posamično krepki določbe Palermske konvencije, saj ne zahteva prisotnosti organiziranega izkoriščanja.

5.1.3 Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (CEDAW)⁴

⁴ CEDAW lahko najdete na: gopher://gopher.un.org/00/ga/cedaw/convention

6. člen: Države pogodbenice bodo sprejele vse primerne ukrepe, vključno z zakonodajnimi, za preprečevanje vseh oblik trgovine z ženskami ter izkoriščanja prostitucije žensk

CEDAW se nanaša na otroke deklice in odrasle ženske, to pa države pogodbenice še bolj obvezuje k temu, da preprečujejo in rešujejo vse oblike trgovanja in prisilne prostitucije deklic, ki da o tem poročajo Odboru CEDAW.

5.1.4 Konvencija št. 28 Haaške konference/Konvencija o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok⁵

1. člen:

(a) Cilji te konvencije so: zagotoviti čimprejšnjo vrnitev otrok, ki so bili nezakonito odpeljani ali zadržani v kakšni pogodbenici;

13. člen:

Sodnemu ali upravnemu organu države ni treba odrediti vrnitve otroka, če oseba, inštitucija ali kakšno drugo telo, ki nasprotuje njegovi vrnitvi, dokaže:

- (a) da v času, ko je bil otrok odpeljan ali zadržan, oseba, inštitucija ali kakšno drugo telo, ki skrbi za otrokovo osebnost, ni dejansko uveljavljalo pravice do skrbi zanj, ali da se je strinjalo ali pozneje pristalo, da se otrok odpelje ali zadrži;
- (b) da obstaja resna nevarnost, da bi bil otrok zaradi vrnitve izpostavljen telesnemu nasilju ali duševni travmi ali kako drugače pripeljan v neugoden položaj.

Prav tako lahko sodni ali upravni organ zavrne, da odredi otrokovo vrnitev, če ugotovi, da otrok nasprotuje vrnitvi in da je dopolnil tisto starost in je na taki stopnji zrelosti, ko je treba upoštevati njegovo mnenje.

Pri obravnavi okoliščin iz tega člena upoštevata sodni in upravni organ podatke o otrokovem socialnem poreklu, ki jih dobita od centralnega izvršilnega organa ali kakšnega drugega pristojnega organa države, v kateri je otrokovo stalno prebivališče.

Določbe Konvencije št. 28., zlasti 13. člen, jasno določajo pravico – in dolžnost – države, da opravi ustrezno preiskavo pri pooblaščenih organih v otrokovi izvorni državi pred vrnitvijo. Konvencija se v prvi vrsti sicer sklicuje na otroke, mlajše od 16 let, vendar je uporaba teh načel in smernic v zvezi o otroki, žrtvami trgovanja, mlajšimi od 18 let, obvezna v luči Konvencije št. 182 in definicij trgovanja z otroki iz Palermske konvencije. Ko se vzpostavijo mehanizmi, ki zagotavljajo skladnost z zgoraj navedenimi členi in so vzpostavljene povezave z njimi, je to za državo spodbuda da razširi ukrepe in vključi vse žrtve trgovanj, ki so mlajše od 18 let ter na ta način popolnoma izpolni obveznosti iz Konvencije o otrokovih pravicah, Konvencije št. 182 in Palermske konvencije.

5.1.5 Konvencija Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu (Palermska konvencija) ⁶

18. člen: Medsebojna pravna pomoč

3. odstavek:

⁵ Konvencija št. 28 se nahaja na: www.hcch.net/e/conventions/menu28e.html

⁶ Palermska konvencija se nahaja na: www.odccp.org/crime_cicp_convention.htm#final

Za medsebojno pravno pomoč po tem členu se lahko zaprosi za kateri koli naslednji namen:

(i) kakršna koli druga vrsta pomoči, ki ni v nasprotju z notranjim pravom zaprosene pogodbenice.

4. odstavek:

Ne glede na notranje pravo lahko pristojni organi države pogodbenice brez predhodne prošnje dajejo informacije o kazenskih zadevah pristojnemu organu druge države pogodbenice, kadar menijo, da bi lahko pomagale pri izvajanju ali uspešnem dokončanju preiskav in kazenskih postopkov ali bi *ta država pogodbenica na njihovi podlagi lahko sestavila zaprosilo skladno s to konvencijo.*

13. odstavek:

Vsaka država pogodbenica določi osrednji organ, odgovoren in pooblaščen za sprejem zaprosil za medsebojno pravno pomoč in njihovo izvedbo ali pošiljanje pristojnim organom v izvedbo. Če je v državi pogodbenici posebna regija ali ozemlje z drugačnim sistemom medsebojne pravne pomoči, lahko ta država pogodbenica imenuje poseben osrednji organ, ki ima enako vlogo za tisto regijo ali ozemlje. Osrednji organ zagotavlja hitro in pravilno izvajanje ali pošiljanje prejetih zaprosil. Če osrednji organ pošilja zaprosila v izvedbo pristojnemu organu, ga spodbuja, da hitro in pravilno izvede zaprosilo. Ob deponiranju listine o ratifikaciji, sprejetju ali odobritvi konvencije ali pristopu k njej vse države pogodbenice obvestijo generalnega sekretarja Združenih narodov o osrednjem organu, določenem v ta namen. Zaprosila za medsebojno pravno pomoč in vsa z njimi povezana sporočila se pošiljajo osrednjemu organu, ki ga določijo države pogodbenice. To ne posega v pravico države pogodbenice, da zahteva, da se ji taka zaprosila in sporočila pošiljajo po diplomatski poti, v nujnih okoliščinah, če se države pogodbenice s tem strinjajo, pa po možnosti prek Mednarodne organizacije kriminalistične policije.

14. odstavek:

Zaprosila so pisna, ali če je mogoče, sestavljena na kateri koli način, ki omogoča zapis, v jeziku, ki je sprejemljiv za zaproseno pogodbenico, pod pogoji, ki omogočajo, da ugotovi verodostojnost zaprosila. Generalni sekretar Združenih narodov mora biti obveščen o jeziku ali jezikih, sprejemljivih za vsako državo pogodbenico ob deponiranju listine o ratifikaciji, sprejetju, odobritvi konvencije ali pristopu k njej. Če je to nujno in če se države pogodbenice tako dogovorijo, so zaprosila lahko ustna, vendar jih je treba nemudoma pisno potrditi.

15. odstavek:

15. Zaprosilo za medsebojno pravno pomoč mora vsebovati:

- (a) ime in naslov organa, ki vlaga zaprosilo;
- (b) predmet in vrsto preiskave, kazenskega pregona ali sodnega postopka, na katerega se zaprosilo nanaša, ter ime in funkcijo organa, ki vodi preiskavo, kazenski pregon ali sodni postopek;
- (c) povzetek pomembnih dejstev, razen pri zaprosilih, katerih namen je vročitev sodnih dokumentov;
- (d) opis zaprosene pomoči in podrobnosti vsakega posameznega postopka, za katerega pogodbenica prosilka želi, da bi se izvedel;
- (e) če je to mogoče, identiteto, kraj bivanja in državljanstvo vseh zadevnih oseb;
- (f) namen, za katerega se prosijo dokazi, informacije ali ukrepi.

Zgoraj predstavljena struktura in sredstva za medsebojno pravno pomoč je jasno uporaben model, ki ga države pogodbenice uporabijo pri opravljanju razgovorov glede tega, ali je vrnitev v izvorno državo izvedljiva. 13. odstavek definira obliko, v kakršni naj se tovrstna komunikacija odvija pri začetnih stikih med centralnim organom držav pogodbenic:

komunikacija, ki sledi, in jo usmerja centralni organ, je lahko prilagojena potrebam in zahtevam strokovnjakov socialne službe in sodstva, ki obravnava posamičen primer.

V državah, ki so podpisnice Haaške konvencije št. 28, naj se določbe zgornjega člena razlagajo skupaj z obveznostmi iz Haaške konvencije št. 28, da bi se izognili podvajanju struktur in postopkovnih protokolov. (Op. prev: NAPAKA? In countries that are signatories to the Hague Convention 28, the provisions of the above article should be interpreted in conjunction with obligations provided for in the Hague Convention 28 to avoid duplication of structures and procedural protocols.) Države pogodbenice naj ne bi imele težav pri uporabi določb tako Haaške konvencije kot Palermске konvencije hkrati: naj obstaja možnost, da se določbe 18. člena razlagajo zelo splošno, za namenom da oplemenitijo specifične določbe, če so te že vsebovane v obstoječih ali uporabljenih strukturah z namenom zagotavljanja skladnosti zahtev Haaške konvencije. To bi prišlo v poštev v primerih, kjer država sprejemnica in država izvora že imata dvostranski sporazum, ki se nanaša na medsebojno pomoč: v takih primerih določbe 6. in 7. odstavka 18. člena državam jasno svobodo glede usklajevanja razlikujočih se obveznosti glede medsebojne pomoči.

UNICEF priporoča, da centralni organ, ki ga določa država pogodbenica, ustanovi stalno povezavo z ministrstvom, ki je odgovorno za socialne službe, da se ob prvi priložnosti regularizirajo in formalizirajo postopki za obravnavo vseh poizvedb/vprašanj, ki jih socialne službe in/ali sodstvo opravijo v zvezi z otroki, žrtvami trgovine.

5.1.6 Priloga II – P R O T O K O L ZA PREPREČEVANJE, ZATIRANJE IN KAZNOVANJE TRGOVINE Z LJUDMI, ZLASTI ŽENSKAMI IN OTROKI, KI DOPOLNJUJE KONVENCIJO ZDRUŽENIH NARODOV PROTI MEDNARODNEMU ORGANIZIRANEMU KRIMINALU (Palermški protokol o trgovanju)⁷

I. Splošne določbe

3. člen: Uporaba izrazov

V tem protokolu:

- (a) »trgovina z ljudmi« pomeni novačenje, prevoz, premestitev, dajanje zatočišča ali sprejemanje oseb zaradi izkoriščanja z grožnjo, uporabo sile ali drugimi oblikami prisile, ugrabitvijo, goljufijo, prevaro, zlorabo pooblastil ali ranljivosti ali dajanjem ali prejemanjem plačil ali koristi, da se doseže soglasje osebe, ki ima nadzor nad drugo osebo. Izkoriščanje vključuje vsaj izkoriščanje prostitucije ali drugih oblik spolne zlorabe oseb, njihovo prisilno delo ali storitve, suženjstvo ali podobna stanja, služabništvo ali odstranitev organov;
- (b) soglasje žrtve trgovine z ljudmi o nameravanem izkoriščanju, navedeno v pododstavku a, se ne upošteva, če so bila uporabljena sredstva, navedena v pododstavku a;
- (c) novačenje, prevoz, premestitev, dajanje zatočišča ali sprejemanje otrok zaradi izkoriščanja se šteje za trgovino z ljudmi, tudi če ne vključuje sredstev, navedenih v pododstavku a tega člena;
- (d) »otrok« pomeni vsako osebo, ki še ni stara osemnajst let.

Pri usmerjanju držav pri njihovem ravnanju z otroki, žrtvami trgovanja, je še zlasti pomemben odstavek c. To načelo mora biti osnovno za usmerjanje dejanj (zlasti) policije, ki sodeluje pri identifikaciji in po potrebi razgovorih z otroki žrtvami. Prioritetno načelo za policiste je, da je otrok, mlajši od 18 let, žrtev trgovanja. Pri tem so vprašanja o otrokovem soglasju, vpletenosti in razumevanju procesov, ki so posledica trgovanja, dovoljena le kot

⁷ Palermška konvencija se nahaja na www.odccp.org/crime_cicp_convention.htm#final

sredstvo za pridobivanje splošnih informacij in prepovedana na kakršen koli način v zvezi z odločanjem o tem, ali je otrok žrtev ali ne. Organi pregona naj za mladoletnike ne uporabljajo pripora.

II. Zaščita žrtev trgovanja z ljudmi

7. člen: Status žrtev trgovine z ljudmi v državah sprejemnicah

1. Poleg ukrepov iz 6. člena tega protokola država pogodbenica preuči sprejetje zakonodajnih in drugih ustreznih ukrepov, ki žrtvam trgovine z ljudmi v ustreznih primerih dovoljujejo začasno ali stalno ostati na njenem ozemlju.

2. Pri izvajanju določb prvega odstavka tega člena vsaka država pogodbenica upošteva človekoljubne in solidarnostne dejavnike.

8. člen: Vrnitev žrtev trgovine z ljudmi v izvorno državo

1. Država pogodbenica, katere državljan je žrtev trgovine z ljudmi, oziroma država, v kateri je imel pravico do stalnega prebivališča ob vstopu v državo sprejemnico, bo z upoštevanjem varnosti olajšala in sprejela njeno vrnitev brez nepotrebnega ali nerazumnega odlašanja.

2. Ko država pogodbenica vrne žrtve trgovine z ljudmi državi pogodbenici, katere državljan je ta oseba ali v kateri je imela ob vstopu v državo sprejemnico pravico do stalnega prebivališča, je treba ob vrnitvi, ki naj bo po možnosti prostovoljna, upoštevati, njeno varnost in stanje vseh pravnih postopkov v zvezi z dejstvom, da je ta oseba žrtev trgovine z ljudmi.

3. Na zahtevo države sprejemnice zaprosena država pogodbenica brez nepotrebnega ali nerazumnega odlašanja preveri, ali je oseba, ki je žrtev trgovine z ljudmi, njen državljan oziroma ali je imela pravico do stalnega prebivališča v njej ob vstopu v državo sprejemnico.

4. Da bi olajšala vračanje žrtev trgovine z ljudmi, ki nima ustreznih dokumentov, država pogodbenica, katere državljan je taka žrtev ali v kateri je imela pravico do stalnega prebivališča ob vstopu v državo sprejemnico, soglaša, da bo na zahtevo države sprejemnice izdala take potne listine ali drugo potrebno dovoljenje, da bo ta oseba lahko potovala in ponovno vstopila na njeno ozemlje.

5. Ta člen ne vpliva na pravice, priznane žrtvam trgovine z ljudmi po notranjem pravu države sprejemnice.

6. Ta člen ne vpliva na veljavne dvostranske ali večstranske sporazume ali dogovore, ki deloma ali v celoti urejajo vračanje žrtev trgovine z ljudmi.

Vsi ti členi skupaj vsebujejo nujna varovala za otroke, žrtve trgovanja, v širšem smislu: vendar pa zlasti pri uporabi ukrepov iz 7. in 8. člena Unicef poziva države, da uporabijo najširšo možno interpretacijo teh členov, ki so potrebni za zagotavljanje popolne in ustrezne zaščite otrok žrtev.

5.1.7 Konvencija Mednarodne organizacije dela (za delo) št. 182 o prepovedi najhujših oblik dela otrok in takojšnjem ukrepanju za njihovo odpravo⁸

2. člen:

V tej konvenciji se izraz »otrok« nanaša na vse osebe, mlajše od 18 let.

---

⁸ Konvencijo št. 182 lahko najdete na www.ilo.org/ilolex/ilolex.ch/1567/english/convdisp2.htm. Kliknite na C182 na levem meniju.

Ni pomembno, ali so osebe, ki so mlajše od 18 let, definirane kot otroci, dokler za vse te osebe veljajo ukrepi zaščite proti najhujšim oblikam otroškega dela. Če je zaščita proti najhujšim oblikam otroškega dela možna le v določenim primerih, ko gre za nižjo starost, potem je treba starostno mejo povišati tako, da zajame vsako osebo, ki je mlajša od 18 let.

Vendar pa to ne pomeni, da Konvencija popolna prepoveduje delo vsem osebam, mlajšim od 18 let. Tisti, ki so mlajši od 18 let in so dosegli splošno najnižjo starost za delo, ki je običajno nižja od 18 let, lahko zakonito delajo, razen če za delo ne veljajo kriteriji najhujših oblik otroškega dela in če to ni v nasprotju z 31. in 32. členom Konvencije o otrokovih pravicah.

3. člen:

V tej konvenciji izraz »najhujše oblike dela otrok« zajema:

- (a) vse oblike suženjstva ali suženjstvu podobnega ravnanja, kot so prodajanje otrok in trgovanje z njimi, obveznost odplačevanja dolgov staršev in tlačanstvo ter prisilno ali obvezno delo, vključno s prisilno ali obvezno mobilizacijo otrok za namene oboroženega spopada;
- (b) izkoriščanje, zvodništvo ali ponujanje otrok za prostitucijo, za izdelavo pornografije ali pornografske nastope;
- (c) izkoriščanje, zvodništvo ali ponujanje otrok za nezakonite dejavnosti, še zlasti za izdelavo drog in trgovanje z njimi, kot je določeno v ustreznih mednarodnih pogodbah;
- (d) delo, ki zaradi svoje narave ali okoliščin, v katerih se opravlja, lahko ogrozi zdravje, varnost ali moralno otrok.

Veliko oblik dela je že po svoji naravi nevarnih, npr. rudarstvo, gradbeništvo, lov na odprtem morju in delo z radioaktivnimi snovmi ter nevarnimi kemikalijami. Tudi drugi poklici so nevarni za otroke, npr. izpostavljenost pesticidom pri kmetijskih opravilih, prenašanje težkih bremen in čiščenje na odlagališčih odpadkov. Poleg škode, ki jo povzročijo otrokom nekatere oblike otroškega dela vključujejo tudi kršitve človekovih pravic, zato jih štejemo za nedopustne. Konvencija št. 128 prepoveduje suženjstvo, prodajo in trgovanje z otroki, spravljanje v dolgove in prisilno delo (vključno z novačenjem otrok za oborožene spopade), pa tudi kupovanje in uporabo otrok za prostitucijo, pornografijo in droge ter delo, ki po svoji naravi ali okoliščinah, v katerih se opravlja, lahko poškoduje zdravje, varnost ali moralno otrok.

Konvencija Mednarodne organizacije za delo št. 138 o minimalni starosti: prepoveduje zaposlovanje oseb, ki so mlajše od starosti, ki je določena za dokončanje obveznega šolanja, in mlajše od 15 let. Najnižja starost za zaposlitev in delo, ki lahko ogrozi zdravje, starost ali moralno je 18 let. Lažje delo, ki ne posega v šolanje, je dovoljeno od 13. leta starosti.

5.2 Drugi izbrani dokumenti o človekovih pravicah in smernicah

UN High Commissioner for Human Rights, Report to the Economic and Social Council, *Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking*, 20 May 2002 (E/2002/68/Add.1)

<http://193.194.138.190/Huridocda/Huridoca.nsf/TestFrame/caf3deb2b05d4f35c1256bf30051a003?Opendocument>

Global Alliance Against Traffic in Women, Foundation Against Trafficking in Women, International Human Rights Law Group, *Human Rights Standards for the Treatment of Trafficked Persons*, January 1999.

www.hrllawgroup.org/resources/content/IHRLGTraffickingStandards.pdf

UNHCR/Save the Children Alliance, *Separated Children in Europe Programme, Statement of Good Practice*, Second Edition, October 2000. www.separated-children-europe-programme.org/Global/framed.asp?source=English/GoodPractice/Booklet/StatementGoodPractice.pdf

ECOSOC Resolution 1997/30, *Administration of Juvenile Justice* (contains important guidelines on child victims and witnesses)

<http://193.194.138.190/Huridocda/Huridoca.nsf/TestFrame/48a9c549d74bf20f802566c500410104?Opendocument>

The Council for European Union, *Council Resolution of 26 June 1997 on unaccompanied minors who are nationals of third countries* (97/C 221/03)

<http://migration.uni-konstanz.de/sourcedown/dokumente/asylrefuglaw/con-e-1997-06-26.PDF>

UNHCR, *Guidelines on Policies and Procedures in dealing with Unaccompanied Children Seeking Asylum*, February 1997. www.asylumsupport.info/publications/unhcr/1997.htm

International Bureau for Children's Rights, *Draft Guidelines for Child Victims and Witnesses of Crime*. <http://www.ibcr.org/vicwit/Guidelines.htm>

5.3 Status ratifikacije konvencij

JV EVROPA

<i>Država</i>	<i>Konv. o orokovih pravicah</i>	<i>Opcijski protokol h Konv. o otrokovih pravicah</i>	<i>Haaška konvencija</i>	<i>Palermška konvencija</i>	<i>Palermški protokol o trgovanju</i>	<i>Konvencija št. 182 Medn. org. za delo</i>	<i>CEDAW</i>
Albania	Sprejet/-a: 27 Feb 1992	Ni podpisan/-a. Ni sprejet/-a.	Ni sprejet/-a.	Sprejet/-a: 21 Aug 2002	Sprejet/-a: 21 Aug 2002	Sprejet/-a: 02 Aug 2001	Pristop: 11 May 1994
Bosnia-and Herzegovina	Sukcesiven/-na 01 Sept 1993	Sprejet/-a: 04 Sept 2002	Sprejet/-a: 01 Dec 1991	Sprejet/-a: 23 April 2002	Sprejet/-a: 24 April 2002	Sprejet/-a: 05 Oct 2001	Sukcesiven/-na 01 Sept 1993
Bulgaria	Sprejet/-a: 03 June 1991	Sprejet/-a: 12 Feb 2002	Ni Sprejet/-a.	Sprejet/-a: 05 Dec 2001	Sprejet/-a: 05 Dec 2001	Sprejet/-a: 28 July 2001	Sprejet/-a: 08 Feb 1982
Croatia	Sukcesiven/-na 12 Oct 1992	Sprejet/-a: 13 May 2002	Sprejet/-a: 01 Dec 1991	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Ni sprejet/-a.	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Ni sprejet/-a.	Sprejet/-a: 17 July 2001	Sukcesiven/-na 09 Sept 1992
Serbia & Montenegro	Sukcesiven/-na 12 Mar 1991	Sprejet/-a: 10 Oct 2002	Sprejet/-a: 01 Dec 1991	Sprejet/-a: 06 Sept 2001	Sprejet/-a: 06 Sept 2001	Ratification: submitted to Federal Assembly	Sukcesiven/-na 12 Mar 2001
UN Administered Province of Kosovo	Kosovo je del Srbije in Črne gore in ne more biti član mednarodnih pogodb. Venar je njegovega upravljalca (UNMIK) zavezuje vse listine ZN.						
FYR Macedonia	Sukcesiven/-na 02 Dec 1993	Podpisan/-a: 17 July 2001 Not Sprejet/-a.	Sprejet/-a: 01 Dec 1991	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Not Sprejet/-a.	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Not Sprejet/-a.	Sprejet/-a: 30 May 2002	Sukcesiven/-na 18 Jan 1994
Hungary	Sprejet/-a: 07 Oct 1991	Podpisan/-a: 11 Mar 2002 Not Sprejet/-a.	Pristop: 01 July 1986	Podpisan/-a: 14 Dec 2000 Not Sprejet/-a.	Podpisan/-a: 14 Dec 2000 Not Sprejet/-a.	Sprejet/-a: 20 April 2000	Sprejet/-a: 22 Dec 1980
Republic of Moldova	Pristop: 26 Jan 1993	Podpisan/-a: 08 Feb 2002 Not Sprejet/-a.	Pristop: 01 July 1998	Podpisan/-a: 14 Dec 2000 Not Sprejet/-a.	Podpisan/-a: 14 Dec 2000 Not Sprejet/-a.	Sprejet/-a: 14 June 2002	Pristop: 01 July 1994
Romania	Sprejet/-a: 28 Sep 1990	Sprejet/-a: 18 Oct 2001	Pristop: 01 Feb 1993	Sprejet/-a: 04 Dec 2002	Sprejet/-a: 04 Dec 2002	Sprejet/-a: 13 Dec 2000	Sprejet/-a: 07 Jan 1982
Slovenia	Sukcesiven/-na 06 July 1992	Podpisan/-a: 8 Sept 2000 Not Sprejet/-a.	Pristop: 01 June 1994	Sprejet/-a: 9. april 2004	Sprejet/-a: 21. april 2004	Sprejet/-a: 08 May 2001	Sukcesiven/-na 06 July 1992
Turkey	Sprejet/-a: 04 Apr 1995	Sprejet/-a: 19 Aug 2002	Sprejet/-a: 01 Aug 2000	Podpisan/-a: 13 Dec 2000 Not Sprejet/-a.	Podpisan/-a: 13 Dec 2000 Not Sprejet/-a.	Sprejet/-a: 16 Aug 2001	Pristop: 20 Dec 1985

EVROPSKA UNIJA

<i>Country</i>	<i>CRC</i>	<i>Optional Protocol to the CRC</i>	<i>The Hague Convention</i>	<i>Palermo Convention</i>	<i>Palermo Trafficking Protocol</i>	<i>ILO Convention No 182</i>	<i>CEDAW</i>
Austria	Sprejet/-a: 06 Aug 1992	Podpisan/-a: 06 Sep 2000 Not Sprejet/-a.	Sprejet/-a: 01 Oct 1998	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Not Sprejet/-a	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Not Sprejet/-a	Sprejet/-a: 04 Dec 2001	Sprejet/-a: 31 Mar 1982
Belgium	Sprejet/-a: 06 Dec 1991	Podpisan/-a: 06 Sep 2000 Not Sprejet/-a.	Sprejet/-a: 01 May 1999	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Not Sprejet/-a	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Not Sprejet/-a	Sprejet/-a: 08 May 2002	Sprejet/-a: 10 Jul 1985
Denmark	Sprejet/-a: 19 Jul 1991	Podpisan/-a: 07 Sep 2000 Not Sprejet/-a.	Sprejet/-a: 01 Jul 1991	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Not Sprejet/-a	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Not Sprejet/-a	Sprejet/-a: 14 Aug 200	Sprejet/-a: 21 Apr 1983
Finland	Sprejet/-a: 20 Jun 1991	Podpisan/-a: 07 Sep 2000 Not Sprejet/-a.	Sprejet/-a: 01 Aug 1994	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Not Sprejet/-a	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Not Sprejet/-a	Sprejet/-a: 17 Jan 2000	Sprejet/-a: 04 Sep 1986
France	Sprejet/-a: 07 Aug 1990	Sprejet/-a: 05 Feb 2003	Sprejet/-a: 01 Dec 1993	Sprejet/-a: 29 Oct 2002	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Not Sprejet/-a	Sprejet/-a: 11 Sep 2001	Sprejet/-a: 14 Dec 1983

<i>Country</i>	<i>CRC</i>	<i>Optional Protocol to the CRC</i>	<i>The Hague Convention</i>	<i>Palermo Convention</i>	<i>Palermo Trafficking Protocol</i>	<i>ILO Convention No 182</i>	<i>CEDAW</i>
Germany	Sprejet/-a: 06 Mar 1992	Podpisan/-a: 06 Sep 2000 Not Sprejet/-a.	Sprejet/-a: 01 Dec 1990	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Not Sprejet/-a	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Not Sprejet/-a	Sprejet/-a: 18 Apr 2002	Sprejet/-a: 10 Jul 1985
Greece	Sprejet/-a: 11 May 1993	Podpisan/-a: 07 Sep 2000 Not Sprejet/-a.	Sprejet/-a: 01 Jun 1993	Podpisan/-a: 13 Dec 2000 Not Sprejet/-a	Podpisan/-a: 13 Dec 2000 Not Sprejet/-a	Sprejet/-a: 06 Nov 2001	Sprejet/-a: 07 Jun 1983
Ireland	Sprejet/-a: 28 Sep 1992	Podpisan/-a: 07 Sep 2000 Not Sprejet/-a.	Sprejet/-a: 01 Oct 1991	Podpisan/-a: 13 Dec 2000 Not Sprejet/-a	Podpisan/-a: 13 Dec 2000 Not Sprejet/-a	Sprejet/-a: 20 Dec 1999	Pristop: 23 Dec 1985
Italy	Sprejet/-a: 05 Sep 1991	Sprejet/-a: 9 May 2002	Sprejet/-a: 01 May 1995	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Not Sprejet/-a	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Not Sprejet/-a	Sprejet/-a: 06 Jun 2000	Sprejet/-a: 10 Jun 1985
Luxembourg	Sprejet/-a: 07 mar 1994	Podpisan/-a: 08 Sep 2000 Not Sprejet/-a.	Sprejet/-a: 01 Jan 1987	Podpisan/-a: 13 Dec 2000 Not Sprejet/-a	Podpisan/-a: 13 Dec 2000 Ni sprejet/-a	Sprejet/-a: 21 Mar 2001	Sprejet/-a: 02 Feb 1989
Netherlands	Sprejet/-a: 06 Feb 1995	Podpisan/-a: 07 Sept 2000 Ni sprejet/-a.	Sprejet/-a: 01 Sep 1990	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Ni sprejet/-a	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Ni sprejet/-a	Sprejet/-a: 12 Apr 2002	Sprejet/-a: 23 Jul 1991
Portugal	Sprejet/-a: 21 Sep 1990	Podpisan/-a: 06 Sep 2000 Ni sprejet/-a.	Sprejet/-a: 01 Dec 1983	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Ni sprejet/-a	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Ni sprejet/-a	Sprejet/-a: 15 Jun 2000	Sprejet/-a: 30 Jul 1980
Spain	Sprejet/-a: 06 Dec 1990	Podpisan/-a: 06 Sep 2000 Ni sprejet/-a.	Sprejet/-a: 01 Sep 1987	Podpisan/-a: 13 Dec 2000 Ni sprejet/-a	Podpisan/-a: 13 Dec 2000 Ni sprejet/-a	Sprejet/-a: 02 Apr 2001	Sprejet/-a: 05 Jan 1984
Sweden	Sprejet/-a: 29 Jun 1990	Podpisan/-a: 08 Sep 2000 Ni sprejet/-a.	Sprejet/-a: 01 Jun 1989	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Ni sprejet/-a	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Ni sprejet/-a	Sprejet/-a: 13 Jun 2001	Sprejet/-a: 02 Jul 1980
United Kingdom	Sprejet/-a: 16 Dec 1991	Podpisan/-a: 07 Sep 2000 Ni sprejet/-a.	Sprejet/-a: 01 Aug 1986	Podpisan/-a: 14 Dec 2000 Ni sprejet/-a	Podpisan/-a: 14 Dec 2000 Ni sprejet/-a	Sprejet/-a: 22 Mar 2000	Sprejet/-a: 07 Apr 1986

SWITZERLAND AND THE UNITED STATES

<i>Country</i>	<i>CRC</i>	<i>Optional Protocol to the CRC</i>	<i>The Hague Convention</i>	<i>Palermo Convention</i>	<i>Palermo Trafficking Protocol</i>	<i>ILO Convention No 182</i>	<i>CEDAW</i>
Switzerland	Sprejet/-a: 24 Feb 1997	Podpisan/-a: 07 Sep 2000 Ni sprejet/-a.	Sprejet/-a: 01 Jan 1984	Podpisan/-a: 12 Dec 2000 Ni sprejet/-a.	Podpisan/-a: 02 Apr 2002	Sprejet/-a: 28 Jun 2000	Pristop: 27 Mar 1997
United States	Podpisan/-a: 16 Feb 1995 Ni sprejet/-a.	Sprejet/-a: 23 Dec 2002	Sprejet/-a: 01 Jul 1988	Podpisan/-a: 13 Dec 2000 Ni sprejet/-a.	Podpisan/-a: 13 Dec 2000 Ni sprejet/-a.	Sprejet/-a: 02 Dec 1999	Podpisan/-a: 21 Jul 1980 Ni sprejet/-a.

Opomba:

- 1. maja 2004 je Republika Slovenija postala članica EU,
- 9. aprila je Državni zbor RS ratificiral Konvencijo ZN o mednarodnem organiziranem kriminalu,
- 21. aprila 2004 je Državni zbor RS ratificiral Protokol za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine z ljudmi, zlasti ženskami in otroci, ki dopolnjuje Konvencijo ZN o mednarodnemu organiziranemu kriminalu.